

श्री सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलाश
माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय
माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्र बहादुर कार्की
फैसला

सम्बत् २०६९-RC-०११३

भोजबहादुर थापाको जाहेरीले नेपाल सरकार.....१ वादी

विरुद्ध

कास्की जिल्ला पोखरा उपमहानगर पालिका वडा नं.१५ लामाचौर बस्ने प्रतिवादी
भक्तबहादुर थापा.....१

मुद्दा:- कर्तव्य ज्यान

शुरु फैसला गर्ने:- माननीय जिल्ला न्यायाधीश श्री हेमराज पन्त
कास्की जिल्ला अदालत ।

पुनरावेदन अदालत पोखरामा फैसला गर्ने:- माननीय न्यायाधीश श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री राजकुमार वन

पुनरावेदन अदालत पोखराको मिति २०७०।०१।१६ को फैसला उपर न्याय प्रशासन
ऐन, २०४८ को दफा १० अन्तरगत साधकको रोहमा यस अदालतमा दायर हुन आएको
प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छ :-

मिति २०४४ साल भाद्र १८ गते मेरा पिता वर्ष ५२ को प्रेमबहादुर थापालाई
भक्तबहादुर थापाले कुटपिट गरी घाइते बनाएका र निज पिताको उपचारको क्रममा ऐजन

२३ गते पश्चिमाञ्चल अस्पताल पोखरामा मृत्यूभएको हुँदा कानूनबमोजिम गरी पाउँ भन्ने भोजबहादुर थापाको जाहेरी ।

पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय अस्पतालको पोष्ट अप्रेटिभ वार्ड वेड नं. १२ मा मृतक प्रेमबहादुर थापाको लाश रहेको, मुठ्ठी अर्द्ध खुल्ला, बायाँ कानको जोर्नी नेर आधा इन्च गोलाई भएको निलडाम, सो कानबाट रगत आई सुकिसकेको, दायाँ हातको कुममा आधा इन्च गोलाई भएको चार ठाउँमा छाला उष्किएको चोट, काखी माथी १/४ इन्च खोस्रिएको २ वटा चोट, बायाँ हातको कुहिनामा १/४ इन्च छाला खुइलिएको चोट, लिङ्गबाट रगत बगी सुकेको, पिठ्युँमा नीलोपना देखिएको भन्ने समेत ब्यहोराको प्रतिवेदन लाश जाँच मुचुल्का ।

मिति २०४४।५।१८ गते भक्तबहादुर थापाले प्रेमबहादुर थापालाई कुटपिट गरी घाइते बनाएका र घाइते प्रेमबहादुर थापाको उपचारको क्रममा ऐजन २३ गते पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय अस्पताल पोखरामा मृत्यू भएको हो । भक्तबहादुर थापाको कुटपिटको कारणबाट नै प्रेमबहादुर थापाको मृत्यूभएको हो । अभियुक्त भक्तबहादुर थापा हाल भारत मद्रासमा बसेका छन् भन्ने कुरा सुन्नमा आएकोछ भन्ने समेत ब्यहोराको वस्तुस्थिति मुचुल्कामा बुझिएका मानिसहरुको भनाई लेखाई ।

मृतकको शव परिक्षण प्रतिवेदनमा (The cause of death is probably shock due to intestinal perforation and peritonitis) मृत्यूको कारण आन्द्रा तथा आन्तरिक घाउ चोटको आघातले भएको हो भन्ने समेत Post Mortem Report मिसिल संलग्न रहेको ।

मिसिल संलग्न प्रेमबहादुर थापाको निवेदन, भोजबहादुर थापाको जाहेरी दरखास्त, लाश जाँच मुचुल्का, शव परीक्षण प्रतिवेदन, बुझिएका मानिसहरुको भनाई लेखाई समेतका आधार प्रमाणबाट रिसइवीको कारण प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाले मृतक प्रेमबहादुर थापालाई पटक पटक कुटपिट गरी सोही कुटपिटको कारणबाट कानूनका म्यादभिन्न प्रेमबहादुर थापाको मृत्यू भएको देखिँदा निज प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाले मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १ र १३(३) नं. मा वर्णित कसुर अपराध गरेको स्पष्ट

देखिंदा निज प्रतिवादीलाई सोही ऐन महलको १३ (३) नं. बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने वादी पक्षको अभियोग मागदावी ।

फरार रहेका प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाका नाममा जारी भएको ७० दिने म्यादी पुर्जी मिति २०६५।५।१८ गते तामेल भएकोमा म्यादभित्र उपस्थित नभई गुजारी बसेका रहेछन् ।

प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाको अंश भागमा पर्ने अंश रोक्का मुचुल्का मिति २०६६।८।१३ मा भई आएको रहेछ ।

प्रस्तुत मुद्दा मिति २०६६।८।२८ गतेको आदेशानुसार मुलतवीमा रही कास्की जिल्ला अदालतको मिति २०६८।१२।७ गतेको आदेशानुसार मुलतवीबाट जागी दर्ता हुन आएको रहेछ ।

मृतक प्रेमबहादुर थापाले मृत्यू हुन पूर्व दिएको निवदेन, किटानी जाहेरी, पोष्टमोर्टेम रिपोर्ट, बुझिएका मानिसहरुको भनाई लेखाई समेतका प्रमाणहरुबाट प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाले अभियोग मागदावीअनुरूपको कसुर गरेको हुँदा निज प्रतिवादी भक्तबहादुर थापालाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्व सहित जन्म कैद हुने ठहर्छ भन्ने शुरु कास्की जिल्ला अदालतको मिति २०६९।१।५ को फैसला ।

कास्की जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।१।४ मा पुनरावेदन अदालत पोखरामा साधक जाँचको लागि पठाएको र पुनरावेदन अदालत पोखरामा साधक दायर भएको रहेछ ।

प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाले अभियोग दावीबमोजिम ज्यान सम्बन्धी महलको १ र १३(३) नं. अनुसार कसुर गरेको प्रमाणहरुबाट पुष्टि हुन आएकोले प्रतिवादी भक्तबहादुर थापालाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्व सहित जन्मकैदको सजाय गर्ने गरी शुरु कास्की जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।१।५ मा भएको साधक जाहेरी फैसला मिलेकै देखिंदा साधक सदर हुने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत पोखराको मिति २०७०।१।१६ को फैसला ।

पुनरावेदन अदालत पोखराको मिति २०७०।२।२८ को पत्रानुसार साधक जाँचको लागि यस अदालतमा पेश हुन आएको रहेछ ।

नियमबमोजिम पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल अध्ययन गरी हेर्दा पुनरावेदन अदालत पोखराको फैसला मिलेको छ, छैन भन्ने सम्बन्धमा साधकको रोहबाट हेरी निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा रिसइवीको कारण प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाले मृतक प्रेमबहादुर थापालाई पटक पटक कुटपिट गरी सोही कुटपिटको कारणबाट कानूका म्याद भित्र प्रेमबहादुर थापाको मृत्यु भएको देखिँदा प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाले मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धी महलको १ र १३(३) नं. बमोजिम कसूर गरेकोले प्रतिवादीलाई ऐनको १३(३) नं. बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने अभियोग दावी भएकोमा प्रतिवादी शुरुदेखि फरार रहेको कारणबाट प्रस्तुत मुद्दा मुलतवीमा रही मुलतवीबाट जागी शुरु फैसला हुँदा प्रतिवादीलाई अभियोग दावीबमोजिम सर्वश्वसहित जन्मकैद गर्ने गरी भएको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पोखराको फैसला उपर यस अदालतमा साधक जाहेर भएको देखिन आयो ।

विपक्षी र मेरो अधिदेखि रिसइवी थियो । मिति २०४४।१।१८ मा विपक्षीले तँ मेरो दुश्मन होस भनी लात्ती, घुस्सी, मुड्कीले हानेको हो । पछि म वडा समितिको कार्यालयमा गएँ र वडासमितिबाट विपक्षीलाई समेत बोलावट भएर निजलाई सोधपुछ हुँदा विपक्षीले मेरो रिसइवीको मानिस हुँदा कुटपिट गरेको हुँ र अझैपनि कुटपिट गर्छु भनी मलाई पुनः लात्ती, घुस्सी, मुड्कीले कुटपिट गर्यो । कुटाइको चोटबाट राम्रोसंग सासफेर्न, थुक निल्ल समेत नमिलेको र पेट ज्यादै दुखेकोले अंग शरिर जाँच गरी पाउँ भन्ने समेत मृतक प्रेमबहादुर थापाले प्रहरी समक्ष दरखास्त रहेको देखिन्छ ।

कुटाइको चोटबाट गम्भीर घाइते हुनु भएको बाबु प्रेमबहादुर थापालाई क्षेत्रीय अस्पताल पोखरामा भर्ना गरी उपचार हुँदाहुँदै विपक्षी भक्तबहादुर थापाको कुटाइको चोटपिडाबाटै मिति २०४४।१।२३ मा बाबु प्रेमबहादुर थापाको मृत्यु भयो । निज भक्तबहादुर थापालाई पक्राउ गरी ज्यान सम्बन्धी महलबमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने भोजबहादुर थापाको जाहेरी दरखास्त रहेको देखिन्छ ।

मुख र नाकबाट पहेँलो रङको लादी पानी निस्की कानसम्म बगेको, बायाँ कानको जोर्नी निर निलडाम, बायाँ कानबाट केही रगत आई सुकीसकेको, दाहिने हातको कुममा

चार डाउँमा शरिरको छालाको भाग उष्किएको चोट, हातको कुइना, वायाँ कोखाको करडको छाला पछाडिपट्टी चाकको भागमा छाला खुइलिएको, मृतक प्रेमबहादुर जिवित हुँदा पेटको भागमा अपरेसन गरिएको भनिएको ठाउँमा सेतो रडको प्लाष्टरले ढाकेको, लिङ्गबाट रगत बगी सुकेको, गुद्धारबाट केही मात्रामा दिसा आएको, पछाडी पिठ्युँमा निलोपन देखिएको भन्ने समेत लास जाँच प्रकृति मुचुल्का रहेको देखिन्छ ।

मृत्युको कारण (The cause of death is probably shock due to intestinal perforation and peritonitis) आन्द्रामा भएको चोट र आन्तरिक घाउचोटको घातको कारणले मृत्यु भएको हो भन्ने लास जाँच रिपोर्ट (Post Mortem Report) बाट देखिन आयो ।

अब, शुरुमा मृतक आफैँले भक्तबहादुर थापाले मलाई कुटपिट गरेको कारणले राम्रोसंग सासफेर्न र थुक निल्न नसकेको र पेट ज्यादै दुखेकोले अंग शरिर जाँच गरी पाउँ भन्ने दरखास्त दिएको र उपचारकै क्रममा सोही चोट पीडाको कारण मिति २०४४।१।२३ मा बाबुको मृत्यु भएको भनी मृतकका छोरा भोजबहादुर थापाले दिएको जाहेरी दरखास्त तथा शरिरको विभिन्न भागमा निलडाम, लिङ्गबाट रगत बगी सुकेको र पेटको भागमा अपरेसन गरिएको प्लाष्टरले ढाकेको भन्ने समेत लास जाँच प्रकृति मुचुल्काबाट देखिएको र पोष्टमार्टम रिपोर्ट (Post Mortem Report) समेतबाट निजको मृत्युको कारण आन्द्रामा भएको चोट र आन्तरिक घाउचोटको कारणले भएको भन्ने देखिन आएबाट निजको मृत्यु कर्तव्यबाट नै भएको देखियो । मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धी महलको १० नं. अनुसार यसै महलको ५ नं. ले "भवितव्य ठहर्ने बाहेक सन्धी कुठाउँमा हातले हान्दा त्यसै पीरले उठ्न नसकी थला परी सात दिन भित्र मर्यो...वा जे सुकै कुरा गर्दा सोही चोट पिरको घाउ डाम पाकी त्यसै पिरले उठ्न नसकी थला परी एक्काइस दिन भित्र मर्यो भने त्यसैको कर्तव्यले ज्यान मरेको ठहर्छ ।..." भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ । सो हुँदा प्रस्तुत मुद्दाका प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाले मृतक प्रेमबहादुर थापालाई मिति २०४४।१।२३ मा निजको मृत्यु भएको भन्ने देखिएको हुँदा ज्यान सम्बन्धी महलको १० नं. बमोजिमकै म्यादभित्र मृतक प्रेमबहादुर थापाको मृत्यु भएको अवस्था हुँदा निजको मृत्यु कर्तव्यबाटै भएको हो भन्ने पुष्टि हुन आएको देखिन्छ ।

मृतकको मृत्यू प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाले नै कुटपिट गरी भएको हो वा होइन भन्ने सम्बन्धमा बिचार गर्दा मृतक स्वयमले मृत्यू हुनुपूर्व प्रहरीसमक्ष दिएको दरखास्तमा प्रतिवादी भक्तबहादुरले तँसंग मेरो रिसइवी छ, तँलाई नमारी छाडदिन भनी लात्ती, मुक्काले हिराएको र पछि वडा समीतिमा जाँदा समेत पुनः तँलाई माछु भनी कुटपिट गर्यो र सोही ठाउँबाट बलराम थापाले छुट्याई दिएको हो भन्ने समेत दरखास्त रहेको र जिल्ला प्रहरी कार्यालय कास्कीले खडा गरेको घटनास्थल मुचुल्कामा देखेबमोजिम सहीछाप गर्ने रुद्रबहादुर थापा, मीनप्रसाद श्रेष्ठ समेतले सोही तथ्यलाई पुष्टी हुने गरी भक्तबहादुर थापाले मृतकलाई कुटपिट गरेको हो भन्ने व्यहोरा लेखाएको देखियो । त्यसैगरी मृतकले मृत्यू हुनुपूर्व दिएको दरखास्तमा मृतकलाई अभबढी कुटपिट गर्नबाट जोगाउने व्यक्ति बलराम थापाले अनुसन्धान अधिकृत समक्ष गरेको कागजमा समेत भक्तबहादुर थापाको कुटपिटबाट तत्कालै मृतक प्रेमबहादुर थापा भुईँमा लड्नु भएको थियो गंभीर विरामी देखी गाडीमा उपचारको लागि अस्पताल लगेको हो र सोही उपचारकै क्रममा मृत्यू भएको हो भन्ने व्यहोरा लेखाएबाट समेत मृतकको मृत्यू भक्तबहादुर थापाकै कर्तव्यबाट भएको हो भन्ने देखिन आयो ।

प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाले मृतकलाई कुटपिट गरी आफू फरार रहेको र निजलाई प्रहरी समेतबाट खोज तलास गर्दा पक्राउ पर्न नसकेको र जिल्ला प्रहरी कार्यालय कास्कीबाट निजको नाउँमा जारी भएको वारेण्ट तथा म्यादी पूर्जी मिति २०६५।५।१८ मा निजको घरदैलोमा टाँस गरी रितपूर्वक तामेल हुँदा समेत प्रतिवादी अदालतमा उपस्थित हुन नआई फरार रहेको देखिन्छ ।

अतः मृत्यू पूर्वको घाउ जाँच दरखास्त, किटानी जाहेरी दरखास्त, पोस्टमोर्टेम रिपोर्ट (Post Mortem Report) घटनास्थल प्रकृति मुचुल्का, सरजमीन मुचुल्का समेतका आधार प्रमाणहरुबाट प्रतिवादी भक्तबहादुर थापाले मृतक प्रेमबहादुर थापालाई कुटपिट गरी सोही कुटपिटको घाउ चोटको उपचार गर्दागर्दै मृतक प्रेमबहादुर थापाको मृत्यू हुन गएको देखिँदा प्रतिवादी भक्तबहादुर थापालाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्व सहित जन्मकैदको सजाय गर्ने गरी शुरु कास्की जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।१।५ मा भएको फैसलामा साधकको रोहबाट हेरी उक्त फैसला सदर गरेको

पुनरावेदन अदालत पोखराको मिति २०७०।१।१६ को फैसला मिलेकै देखिंदा साधक सदर हुने ठहर्छ ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत (शाखा अधिकृत) :-गेहेन्द्रराज रेग्मी

ईति सम्वत २०७० साल भदौ महिना २१ गते रोज ६ शुभम.....